

Súkromné rezervácie chránia les komplexne

Lesníci sa vo svojej práci neraz stretávajú aj s kritickými názormi na niektoré praktické kroky v obhospodarovaní lesa. Ich časťtými oponentmi sú najmä mimovládne organizácie, ktoré sú presvedčené o tom, že by sa do chránenej lesnatej krajiny malo zasahovať čo najmenej a viac sa prihládalo na obnovnú schopnosť samej prírody. Takýto niekedy rozdielny názor prezentujú zúčastnené strany najmä v súvislosti s likvidáciou kalamity a obnovou kalamitných plôch, ale aj v iných spojitostiach. Pri tom zrejme najväčším oponentom lesníkov je už tradične Lesoochranárske zoskupenie Vlk.

Nebýva častým javom, aby sa zástupcovia štátneho lesného podniku a mimovládnej organizácie Vlk stretli na spoločnej tlačovej besede. Ale stalo sa. Dôvodom bol spomý zasah do lesného ekosystému prírodnej rezervácie Biely kameň, kde došlo k vyťaženiu približne sto kubíkov dreva. A to aj napriek štátnej finančnej kompenzácii, ktorú štátne lesy získali za obmedzenie hospodárenia v tejto a ďalších rezerváciách. Ako sa však ukázalo, Lesy SR v oblasti rezervácie Biely kameň podnikli tieto spomínané kroky na základe lesného hospodárskeho plánu. Išlo o prebiehajúcu ťažbu v 35-ročnom bukovom poraste a všetka hmotnosť zostala na mieste pri pni. Generálny riaditeľ Lesov SR Ing. Karol Višňák pochybenie tohto druhu vysvetlil, že pramení z rozporu medzi lesníckou legislatívou, zákonnými normami pri ochrane životného prostredia a rozmyšľaním ľudí, ktorí dávajú prioritu lesnému hospodárskemu plánu. V tomto tak trochu učebnicovom prípade možno zlyhali aj príslušné úrady životného prostredia, ktoré nepružne reagovali na podnet dobrovoľného ochrancu prírody ešte v čase, keď stromy boli len označené na výrub.

Aktívne linky SOS

Aby sa nič o podobné neopakovalo, Lesy SR prišli so zaujímavou iniciatívou, zverejnením internetovej a telefonickej adresy. Na ňu môže ktokoľvek upozorniť na zásahy v lesoch, ktoré podľa subjektívneho poznania by mohli nejakým spôsobom poškodiť záujmy ochrany životného prostredia. Ako to charakterizovali samotní tvorcovia projektu, môže to byť čokoľvek, čo nie je v súlade so zdravým rozumom. Upozorniť na to možno na e-mailovej adrese: zachranstrom@lesy.sk a na čísle telefónu 0918444444. Linky by mali byť živé v podstate nepretržite. A ešte niečo. Na základe zlepšujúceho sa hospodárenia štátneho podniku sa Lesy SR rozhodli, že kompenzačné prostriedky za obmedzenie ťažby ponúknu na financovanie environmentálnych projektov. Pri-

vým z nich by mala byť takáto kompenzácia za nežaduci zásah v rezervácii Biely kameň a síce, zalesnenie zdevastovaného územia po banskej činnosti v lokalite Lyžiarska v oblasti Handlovej.

Vlk prijal nápad štátnych lesníkov s linkou SOS s porozumením. Podľa neho sú štátne lesy možno prvým subjektom, ktoré s niečím podobným vôbec prišli. Na druhej strane to však samé o sebe efektívnu ochranu prírody na tak rozsiahlym území zrejme nezabezpečí. Lesy SR obhospodarujú približne milión hektárov a viac ako tretina je v nejakom stupni ochrany. Problém by sa podľa ochrancov lesa dal riešiť znížením rozsahu veľkoplošných chránených území tak, aby bol celkový rozsah obmedzení pre lesohospodárov menší. Ale o to väčší dôraz by sa mal potom položiť na skutočnú ochranu vymedzenej prírody.

Kupujú si stromy, aby prežili

Hlavnou činnosťou Lesoochranárskeho zoskupenia Vlk je záchrana prirodzených lesov. Snaží sa o to aj vykúpaním takých území, ktoré sú na predaj a vytváraním chránených súkromných rezervácií. Najznámejšou z nich je dozaista súkromná rezervácia Vlčia v Čergovskom pohorí. Má 21 hektárov a tvorí ju 120-ročný jedľovo-bukový les v nadmorskej výške asi tisíc metrov. Má prirodzenú skladbu, aká vždy pokrývala takéto polohy. Okrem iného sa v lese vyskytujú dva druhy sov, žije v ňom vlk, medveď, niekoľko veľmi vzácných druhov hmyzu. Celkovo má 11 tisíc stromov a všetky sú spočítané súdny znalcom. V tejto súvislosti je na verejnosti známa i akcia kúpania stromov. Donedávna sa Vlkovi podarilo v chránenom lese predaj asi 3 500 stromov. Za utŕžené peniaze vlastne les kúpili a predpokladá sa, že sa podarí ho ešte rozšíriť. Medzi najvzdialenejších kupcov stromov patria ľudia z amerického kontinentu a Tanzánie. Na ich záchranu takto prispeli aj z Českej republiky, Poľska a Anglicka. Najviac kupujúcich je však zo Slovenska a svoj strom majú, takto symbolicky, aj deti, ktoré sa ešte nenarodili. Majiteľkou je napríklad nositeľka Nobelovej ceny za literatúru W. Szymborska z Poľska, ďalej jedna zo súčasných najobľúbenejších poľských spisovateľiek O. Tokarczuk alebo bývalý český prezident V. Havel a spevák J. Novák. Z politikov malo do leta najviac kúpených stromov SMK. Podľa náčelníka Vlk-a J. Lukáča, princíp chránenia lesa je v tom, že sa chráni komplexne. Kým väčšina rezervácií má pod ochranou len určité rastlinstvo, zvieratá a vtákov, Vlk-u je jedno, čo v lese rastie. Chce dosiahnuť len to, aby mala v ňom voľnú ruku príroda a sama určovala, ktorý strom spadne a ktorý zostane žiť.

Dar vidieckeho lekára

Ďalšia súkromná rezervácia podobného druhu je Rysia v Strážovských vrchoch. Má 30 hektárov a vznikla tak, že les venoval ochrancu prírody vidiecky lekár, ktorý ho získal v reštitúcii. Nebol to žiaden zbohatlík, mal len cit k prírode a myslel si, že

les lepšie využije Vlk ako on sám. Je to asi storočný bukový les, kde je typickým zvieratom rys, preto aj ten názov. Síce nemá celkom ideálne zloženie, ale tie prírodné procesy, ktoré tam budú prebiehať po dlhé roky a nerušené, ho určite zmenia k lepšiemu. Tretím pod ochranou je tatranský les v prírodnej rezervácii Suchá dolina. Vlk ho prenajal po dohode s urbaniatom na 40 rokov. Podľa lesného hospodárskeho plánu sa malo v ňom vyrábať asi 3 tisíc kubíkov 200-ročných jedlí a bukov. Je to údajne veľmi krásny, zväčša pôvodný les, a tým, že sa v ňom nebude ťažiť pár desiatok rokov, priblíži sa čo najviac k pôvodnému stavu. Vlk chce ďalej pripájať lesy na severovýchodnom Slovensku a organizovaním zbierok, ktoré na to slúžia, dáva najavo, že nie je len imaginárnym subjektom. Jeho kmene, teda pobočky fungujú v Bratislave, Liptovskom Mikuláši a Humennom a obnoviť by chceli tiež svoje zastúpenie v Zvolene. Organizácia má okolo 500 členov a niekoľkonásobne viac podporovateľov.

Snaha o nedotknuteľnosť chráneného lesa možno najviac rezonuje v prípade kalamity, kde Vlk je za výraznejší vplyv prírody v obnove polomov. Kalamity neboli a nie sú ničím nezvyčajným. Strom, ktorý spadne, funguje po čase ako kvetináč a dá lesu druhý život, zadrží vodu a čiastočne zabráni i erózii pôdy. Prírodzene, nedá sa to aplikovať všade, ale sú miesta, kde by prístup sebaobnovy uplatnený v Národnom parku Bavorský les mohol dostať zelenú.

S prirodzenou obnovou po poslednej väčšej kalamite z novembra 2004 počítajú aj Lesy SR a v mnohom sa stanovisko ochrancov prírody a lesných hospodárov zblížuje aj v tom, že je potrebné v najexponovanejších oblastiach zmeniť aj štruktúru porastov. Na prospech toho, aby devastujúcim živlom v budúcnosti podľahlo čo najmenej zeleného lesa.

Peter Farárik

